

PÉCSI NAPILÓ

Szerkesztőség: Nepomuk-utca 23. sz.
(Szakvály-tele ház.) Telefon 109. sz.
Kéziratok nem adatnak vissza.
Kiadóhivatal: Boltiv-köz 2. Telefon 27.

Felelős szerkesztő:

LENKEI LAJOS.

Előfizetési árak: Egész évre 12 frt. Fél
évre 6 frt. Negyed évre 3 frt. Egy óra
1 frt. — Egyes szám ára 5 krajczár. —
Nyilt-térben 1 sor 30 kr.

A kocsolai apostaták.

Pécs, ápr. 18.

A minap Szántova községben, e hónap elején pedig a tolnamegyei Kocsola községben nagyobb méretű áttérés történt a róm. kath. vallásból. A szántovaiak a szerb vallás kebelébe tértek át, mert a kalocsai érsek egyházmegyéjébe tartozó kath. község lelkésze magyar állaspontra helyezkedett, Kocsolán ugyanez történt, csak hogy ott a németek óhajtották, hogy a pap németül többet prédikáljon, mint magyarul. Ez nem törtévé, április 4-én 85 kocsolai róm. kath. család áttért az evangélikus hitvallásra. Apostaták lettek, elhagyták az öröklött hitet, melyben nevelkedtek és mely őket eddig boldogította.

A szántovai áttéréssel nem foglalkozunk, noha Baranya vármegye tőszomszédságában fekszik ezen község, melynek patronusa Frigyes főherceg, az apostoli magyar király közeli rokona, aki birtokán kenyeret ad az áttért szántovaiak jó részének és ha igaz katolikus lelkületét nem hevitené a felebaráti szeretet, megbüntethetné a szántovaiakat azzal, hogy azoknak birtokán többé dolgozni nem szabad. Hadd tanítaná meg a hitehagyottakat a nélkülözés, és nyomor, hogy a vallás nem suba, melyet tetszés szerint változtatni lehet. De a keresztény szeretet ily bosszúállást nem ismer és így a földön nem kell tartaniok semmi megtorlástól. Közlebről érdekel bennünket a kocsolai eset, mert a pécsi egyházmegyéhez tartozik ezen község, mely emberemlékezet óta jó katolikus volt, és lakásai német származásuk daczára lépést tartottak a magyarosodás terén is, megértik csaknem kivétel nélkül a magyar prédikációt is, és mégis azért lettek apostaták, mert a róm. kath. plébános csakis annyi teret engedett a német nyelvnek, amennyit a canonica visita előír. Nagymérvű lelki megtévelyedéssel állunk itt szemben a németajku hívek részéről és ha csakhamar nem győz a jobb belátás, ha a lelkiismeret intő szava től nem ébred és a közgazgatási hatóság nem érezteti a leghatározottabban súlyos kezét, a kocsolai eset nem marad egymagában.

Lássuk csak, mi is történt Kocsolán? Egy 1842-ből datált canonica visita, mely a prédikációk nyelvét

állapítja meg, arról szól, hogy a kocsolai templomban minden harmadik vasárnapon németül predikáljon a lelkész. Ezen köteleességet híven teljesítette mindenkor az ottani plébános. Régi gyakorlat volt ez, melytől a lelkészek soha el nem tértek. Örömmel tapasztalták ugyan az idők folyamán, hogy a magyar prédikációnak is mind több német hallgatója akad, akik megértik már a magyar szónoklatot is, de ragaszkodva a canonica visitához, nem kevesbitték a német szónoklatokat és minden szép rendben volt, míg — szociálista izgatók föl nem világosították a híveket, hogy a canonica visita nem örökös alkotás, azon is lehet változtatni. Kérjék, azaz inkább követeljék, hogy ezentúl minden második vasárnap szóljon németül a pap a hívőkhöz.

Ezen mozgalom már régibb keletű. Mily kiméletlenül követelték a kocsolai németek „jussukat“, kiténik abból is, hogy 1897. november 1-én közölte a hivatalos lap Hettyey Sámuel pécsi püspök kinevezését, aki még Estergomban időzött, ahol a pécsi székesegyházba való bevonulás előkészületeivel volt ott elfoglalva, és már Estergomba küldötték hozzá a kocsolaiak instanciájukat, hogy a canonica visita revideáltassék, mert nekik több német prédikáció kell. Alig gondoljuk, hogy az új püspököt, aki magyar testestől-lelkestől, kellemesen érinthette volna a kocsolaiak ezen praepotens eljárása; akik be sem várva székfoglalóját, máris ilyen fajta kérelemmel ostromolták. Ezen kellemetlenkedés daczára elhatározta a püspök, hogy vizsgálat tárgyává teszi az ügyet, mert ő híveinek igazi lelkipásztora óhajtott lenni és ha a kérelmet jogosnak találta volna, bizonyára enged is a kocsolaiak óhajának. Püspöki teendői között egyik első ténykedése volt, hogy Hanny Gábor kanonokot bizta meg, hogy a köztörvényhatóság közbejöttével egyénenként vizsgálja meg a helyszínén, mennyire vannak ott a magyar nyelvvel, hogy indokolt-e a magyar prédikáció kevesbitése, illetőleg a canonica visita revisiója. Ekkor kitént, hogy alig van a kocsolaiak között, néhány vén asszonytól és embertől eltekintve, aki ne értene jól magyarul. Így el is esett a revisió. Amde a kocsolaiak, illetőleg az izgatók ezzel a negatív eredménnyel nem voltak meg-

elégedve, hanem nagyobb küldöttséget menesztettek Pécsre a püspökhöz, hogy élő szóval ismételjék óhajukat. A küldöttség épenséggel nem viselkedett, a főpappal szemben állva sem, szerényen, hepcziáskodtak és a püspök szelid szavaira, melyben sok volt a hazafias intelem, fenyegetődtek. A püspök hajlandónak nyilatkozott a nyugtalanok és hazafiatlanok részére külön káplánt küldeni Kocsolára, aki a németeknek akár vasárnaponként németül predikál, de csak akkor, ha azt meg is fizetik. És ez természetes; ami pedig a kocsolai plébánost illeti, kijelentette, hogy arra nézve továbbra is kötelező a canonica visita! A derék kocsolaiak azonban erről semmit sem akartak tudni! A pénzkérdésnél megszünt vallásos buzgalmuk.

Ezen előzmény után történt most a kocsolai 85 család áttérése az evangélikus hitre! A felekezeti a törvény értelmében nem tagadhatja meg senkinek a fölvetelt, amint a felső-baranyai ev. ref. egyházmegyében sem akadályozhatta meg senki, hogy több száz hívő a nagy felekezeti terhek miatt felekezetenkívül ne legyen. Utóbbinak, i méltelen kijelentettük ezt, nem vagyunk hivei és ezt az egyházpolitikai törvényalkotások szépség-foltjának tartjuk, ami pedig a vallás csereberélését más, mint benső meggyőződés okából illeti, az egyenesen kárhóztatandó és mi nyereséget sem jelent azon egyház részére, mely ilyen elemekkel gyarapszik. Látjuk ezt Ausztriában, ahol a tulzó német sovinsták kiadták most a jelszót: „Los von Rom“ és Schönerer és Wolf bujtogatására egész községek lépnek ki a kath. hitfelekezetből. Az evangélikus felekezet hangadó a legélesebben elítéli ezen hitehagyást és tiltakoznak, hogy politikai ürügyek alatt, nemzetiségi okokból gazdagítsák ezen felekezetek lélekszámát, kijelentve, hogy nem fogják megtűrni, hogy a politika hullámverése felrzza nyugalmából a felekezetet.

Mi történik nálunk az ilyen absurdumok, az ilyen lelki betegségek ellen? Semmi! A közigazgatási hatóságnak a törvény módot és eszközt nyújt arra, hogy éber figyelemmel kísérje az izgatókat, mert erélyes präventív intézkedéssel könnyen megakadályozható lett volna a kocsolai eset is. A lelkész maga sem bir most a kellő tekintéllyel és súlylyal hivei

fölött, hogy azokat együtt tarthassa, mert az egyházpolitikai küzdelem alatt kifejtett politikai tevékenység sokat értett ezek tekintélyének, melyet most lépésről-lépésre, czéltudatos munkássággal kell a papnak a maga részére visszahódítania. De amíg ez bekövetkezik és erre csakis az idő lesz képes, a hatóságnak az egyház segítségére kell sietnie és el kell csendesítenie az izgatokat, akik akár a tömeges áttérésre, akár felekezetök elhagyására izgatják a tömeget, mely sem elegendő lelki erővel, sem elég tudással nem rendelkezik, hogy mérlegelni tudná meggondol tlan cselekedetének nagy horderejét. Orizzük, óvjuk meg a vallást, mert vallás nélkül nincsen földi boldogság, vallás nélkül nem lehet a léleknek egyensúlya. Istentételelem nélkül nincs hazaszeretet és nincsen áldás a munkásságon! Komoly, következményeiben messze kiható a kocsolai eset, mely intő szózatul szolgálhat sok tekintetben. Osszetett erővel akadályozható csak meg az ilyen esetek ismétlése és nem kételkedünk abban, hogy a pécsi püspök tántoríthatatlanul távabbra is oda fog működni, hogy idegen nyelvenek az ő egyházmegyéjében csak éppen annyi hely jusson, amennyi azt megilleti, másrészt pedig, hogy egyházmegyéjének minden papja oda fog hatni, hogy idővel egészen magyar legyen a pécsi egyházmegye. A kocsolai apostáták nem fogják utját állani, sőt ellenkezőleg, siettetni fogják a magyarosítást. Akinek ez nincsen kedvére, hagyja itteaz országot, mely boldog addig úgy sem lesz, míg teljesen magyarrá nem lett!

Rablógyilkosság az uton.

— Saját tudósítónktól. —

Dárda, április 18.

Rejtélyesebb gyilkosság rég nem foglalkoztatta az igazságszolgáltatás embereit, mint az a vérlázító eset, melynek színtere a Dárdától Eszékre vezető utvonálnak Kis-Dárdától alig egy órányira eső része volt.

Amint már lapunkban megírtuk, két holttestet találtak az uton egymástól 51 lépésnyire. Az egyikben Bohnenberger Mária, a másikban Mária Novics Anna hullájára ismertek. Az egyik 56, a másik 34 éves asszony. Bohnenberger Mária a gyilkos hátulról orozva támadta meg s valami hosszú, négyszögletes szuró eszközzel döfte keresztül, amely bot tör, vagy nyárs lehetett. A szurás a szíven keresztül hatolt, tehát rögtön halált okozott. A másik hullán a dulakodás nyomai láthatók. Ennek a halálát az a vágás okozta, mely a nyak oldalán huzódó fő ütőeret szelte ketté. Ehez a gyilkosnak valami éles eszközt kellett használnia.

A dárdai kir. járásbiróság távirati jelentése után Zsolnay György pécsi kir. főügyész-helyettes, maga mellé véve Keresztes Miklós kir. törvénytörvényes vizsgálgó bíró, kiutazott a helyszínre s másfél napon át személyesen vezette a vizsgálatot. Szakadó esőben és szélviharban mentek ki a helyszínre, hogy a helyi viszonyokról tudomást szerezzenek. Dárdáról füzes rétségen át vezet az ut, eleinte emelkedett és völgyes. Ahol a hullákat találták, onnét körülbelül két kilométernyire tiszta kilátás nyílik. A gyilkos ezt a helyet választotta szörnyű tettének elkövetésére legalkalmasabbnak, mert itt biztosnak érezhette magát, hogy meg nem lepik. A menekülésre kedvező védőhelyül szolgált a dráva mellett elvonuló erdő, mely Schaumburg Lippe herceg tulajdonát képezi. Ős vadon, zombékos, berkes helyekkel.

A vizsgálat adatai szerint a gyilkosság elkövetésének napján délutáni 3 órakor gyászkíséret indult meg egy halottal Kis-Dárdáról a dárdai temető felé; a kisdárdaiak

ugyanis Dárdán temetkeznek. A halottas menet az ut egy részét erdőn keresztül tette meg, tehát nem láthatott ki a fák miatt a tisztásra. Amint az erdőből kiértek, velük szemben jött Böhm Pál üveges segéd, a ki Dárdáról délután egy órakor indult utnak Eszék felé, a hol egy üveges üzletben van alkalmazva. A halottas menet tovább haladva rábukkant a két holttestemre. Mária Novics Anna hullája még meleg volt s a nyakából bugyogott a vér. Zsebeit kiforgatva találták. A gyanu rögtön az üveges-segéd személye ellen irányult. A halottas menetből azonnal kivált néhány markos ember s az üveges-segéd elfogására indult. Mire visszafordultak s az erdőig értek, már sehol se volt látható a gyanus alak. Visszatértek a halottas kocsához s bementek Dárdára, hol azonnal jelentést tettek a gyilkosságról.

A csendőrség nagy erélyvel fogott a borzalmas bűntény kinyomozásához. A halott-kísérők elbeszélése és személyleírása után még az nap letartóztatták Eszéken Böhm Pál üveges-segédet, a ki ellen igen sok terhelő körülmény szól. Azon az utvonalon haladt el, a melyen a hullák feküdtek s tagadja, hogy az áldozatokat látta, a mi szinte lehetetlen. A mikor a csendőrök elfogták, be volt a keze zsebkezdővel kötve. Föloldották a köteleket s véres sebhely tűnt alóla elő. A körme alól kikapart piszok megvizsgálatván szintén véryomokat árult el. A látszat e szerint teljesen Böhm Pál üveges-segéd ellen szól. Az a különös csak a dologban, hogy a fiatal üveges-segéd előlétele teljesen mocsoktalan, soha se volt büntetve. Havi 15 frt fizetést huz s teljes ellátásban részesül. Nincs értelme, hogy egy ilyen aránylag elég jó módban élő iparos segéd mi czélból gyilkolhatta meg az uton világos nappal haladó szegény, rongyos asszonyokat?

Kihallgattatván Böhm Pál, egész határozottsággal tagadja, hogy ő gyilkolta volna meg a szerencsétlen asszonyokat s azt is tagadja, hogy a hullákat látta. Elment mellettök, vagy valamivel lejjebb

Fehér szegfű.

— A „Pécsi Napló“ eredeti tárcaja. —

Írta: Salgó Sándor.

... Lágyan, szeliden összefolyó szép rimek. Édes, szép versek. Olvasom, csak olvasom. Mintha valamennyin megolvadt, hig aranyiszárga színben ömlenő szét a sápadt őszi nap szomoru, kimerült fénye. Csupa báj, bágyadt színben uszó, megkapó hangulat. Csupa könny, lassan, nehezen pergő, fájdalmas, mély könnyek. Valami titkos melankólia sir a sorokban; a hangfestés kissé komor, fakult színében benne ég a hervadás, az elmulás setét gondolatának nagy keserősége, nehéz gyötrelme. Édes, szép szavú poeták így siratják el a nyarat. A nagy Pán halott!

Régi szomoru emlékek megkopott, szétfoszlott fénye, régi szomoru hangulatok fájó sejtései egy pillanatra végigrezegnek bennem. Csak egy pillanatig. Aztán olyan üres hazugságnak látom a szép verseket. Nem, nincs még ősz, nincs. A nyár él, él, intenzív ragyogása, illata; színes, meleg sugarai bennem élnek. A nagy Pán nem halott!

Melegség költözött az én rideg leánylakásomban. Olyan édes, puha fésszékké lett egyszerre ez a félig megvedlett négy szürke fal. Nem érzem a foltos, vizes padmaly dohos, fojtó szagát és olyan szeliden ölel magához bukdácsoló karosszékem. Nem bánt az egyedüllét.

Sőt most szeretem, nagyon szeretem, ezt a mélységes csöndet.

Künn szítálva nekieredt lassan az eső, olykor élesen, sivitón belefüttyöl a lassu permetezésbe a szél. Nem értem, miért bujnak úgy össze az utcán az emberek. Csak nem fáznak? Mitől, miért? Most, mikor minden olyan szép, olyan vidám, olyan egészen más. Nem szürke az ég nem fölleges, csak valami nehéz ezüstpalástot vont magára, hogy ne kapjon foltot kényes kék színe. Csillanó apró kalárisok hullanak a nagy ezüstpalástról, nem eső az, nem, megolvadt csipetnyi fényes gyöngyszemek. De az emberek olyan mogorván, daczosan sietnek tova. Beleütköznek egymásba, haragos pillantásokat váltanak, aztán újból rohannak tovább. Nem akarom ezt látni. Olyan rosszszak, olyan haragosak Valamennyi csak a földet turja lábai előtt szemével. Lebecsátom az ablak függönyeit.

Nem is a szememmel, a szívemmel látok most, Az, csak néz, néz. Egyszerű eszköz csupán, nem több mint egy megvedlett ócska tükör, vagy üvegdarab. Érzéketlenül, hidegen veri vissza a tárgyak merev alakját. Ha nem volna, akkor is látnék most s egészen másként, mint előbb. Csupa fény, káprázat: változatos és derűs, mosolyog minden és a hang finoman uszik, puha lesz, lágy és zengzetes, csupa andalgó, édes melodia, mintha messziről, nagyon messziről hallszané. Próbálkozom a régi lenni, de nem sikerül. Mintha meghaltam volna hirtelen és utána azon-

nal újra születtem volna ismét, de másnak. A régi, a velem született méla szomorúság, a háborgó daczos keserűség egyszerre kiszakadt belőlem. Ki!

*

Vasárnap délután volt. Ép olyan szürke, ép olyan unalmas, akár a többi napok. A zenekar a szünet alatt szépen, művésziesen egy Strausz-keringőt játszott. Gyönyörködtem benne és közben kötelességből nagyon unalmasan egy serg csitri leánynak udvaroltam. Szépek voltak, kedvesek és elragadóan tudatlanok. Tizenhat esztendő szerentem volna lenni, vagy legalább tizenhöz, ha csak egy óráig is. Örült kívánczóság, visszasóhajtani, amit lehetetlen, a mi régen elmaradt. S nem volt annak színe, elmosódott, alig emlékszem reá. Talán nem is voltam én soha tizenhat esztendő. Irigyeltem azokat a kicsi gavallérokat ott körülöttem.

Nem fiu, jól emlékszem reá, leány volt, csodálkozva akaratlanul kiáltotta:

— Nézzék csak!

Nem figyeltem már aztán a szinpadra...

*

Sokszor, mikor éjfélén túl magányosan csatangolok keresztül-kasul a város megnyult girbe-görbe utcáin, bolondosan furcsa ötleteim támadnak. Emlékszem, egyszer, egy szép nyári éjszakán, folyton virágokról álmodoztam és képeket festettem róluk. A legszebb, a legesodálatosabb virágokról. Összehasonlítottam a virágokat